

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ кінця ХХ - початку ХХІ ст.

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті здійснено аналіз та узагальнення провідних тенденцій розвитку художньої культури України кінця ХХ – початку ХХІ ст.

Ключові слова: художня культура, мистецтво, культурна спадщина, художнє життя, митець, цінності, здобутки.

Abstract

The article provides an analysis and synthesis of the main tendencies of the development of art culture in Ukraine at an end of XX is beginning of XXI of century.

Key words: art culture, art, cultural heritage, artistic life, artist, values, achievements.

В умовах сьогодення назріла необхідність узагальнення здобутків національної художньої культури на основі аналізу її сучасного стану та тенденцій розвитку. Це питання набуває особливої значущості, оскільки лише культура збагачує народ національними і загальнолюдськими цінностями, залучає людину до творчості, формує її ділові та морально-етичні якості.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в інформаційному суспільстві відбуваються радикальні зміни, які мають істотний вплив на культуру, з'являється нова соціокультурна реальність. Формуються нові принципи культуротворчості, мистецтво звільняється від ідеологічних утисків і шукає своє місце у світовому художньому процесі. Зростає потяг до джерел історії та культури України, з'являється зацікавленість традиційною народною культурою, найкращими зразками фольклору. Відбувається переорієнтація культурної політики на відродження основ національної свідомості, духовності, гуманізму.

Сучасний художній процес в Україні часто за аналогією із Заходом називають добою постмодернізму, що охоплює період від 70-х рр. ХХ ст. і до сьогодення. Однією із ознак постмодернізму є значна орієнтація на комерцію. Для постмодернізму головне не проголошення кризи людського буття, а «... заперечення старого, аналіз деформації самих принципів розуміння людського життя, зміна суті, якою керувався раніше гуманізм, пошук нових моральних регуляторів та їх нове обґрунтування» [4, 130].

Творчість сучасних українських митців сьогодні не вкладається в рамки якогось єдиного стилю, напряму та методу. Головною ознакою сучасного українського образотворчого мистецтва дослідники вважають поєднання фігуративного й абстрактного методів творчості. Саме завдяки поєднанню цих двох методів, художники мають необмежені можливості індивідуального самовияву.

Сучасний етап розвитку образотворчого мистецтва позначений інтенсивним пошуком нових форм, які виходять за межі традиційних «картини», «скульптури», «малюнка». Митці немов прагнуть злити образотворче мистецтво в єдине ціле з іншими видами художньої творчості: музичним, театральним, екранними мистецтвами. Це знаходить яскраве відображення у інсталяції, перформансі, хепенінгу, асамбляжі.

В руслі постмодернізму розвивається й українська музична культура. Молоді композитори-професіонали активно використовують новітні засоби у звукообразній та технічній сферах, інтонаційні пласти джазу, поп-культури. Ці експериментальні пошуки по-своєму реалістично відображають складність сучасного культурного простору.

Сучасні українські митці розширюють тематичні та стильові обрії літератури, орієнтуючись на західноєвропейський модернізм і постмодернізм. Українські поети й письменники звертаються до досі заборонених тем (голодомор, сексуальність, наркотики, девіантна поведінка і т. д.), використовують нові стилістичні прийоми (постмодернізму, неоавангарду, нецензурну лексику, уживання суржикі). У літературі спостерігається стильове і тематичне різноманіття, вона

характеризується своєрідною епатажністю, а також осмисленням соціальних проблем та історичної пам'яті.

Характерним для української художньої культури на межі тисячоліть є утворення численних недержавних творчих художніх колективів – театрів-студій, творчих об'єднань на комерційних засадах, поява раніше блокованих нових духовних потреб. Формуються нові відносини між учасниками художнього життя (митець – публіка – критика – громадськість). Художнє життя стає більш різноманітним, відбувається суперництво між художніми школами і напрямками, встановлюється культурний діалог зі світом, що дає змогу гідно презентувати численні мистецькі відкриття і здобутки на міжнародній арені.

Однак, входження української культури у світовий культурно-інформаційний простір супроводжується інтенсивним проникненням на територію нашої країни продукції інших культур, особливо західної, а також нового потоку творів російської культури. Якщо найкращі здобутки західної класики й елітарної культури були відомими в Україні й раніше, за часів СРСР, то предметом зацікавленості наших сучасників стала раніше у нашій країні стримувана масова культура і, передусім, в жанрах кіномистецтва - еротики, трилерів, «мільних опер», «бестселерів» багатолітньої давності, значна частина яких суворо заборонена цензурою західних країн. Засилля вітчизняного кінопрокату й телебачення такими «шедеврами» призводить до спотворення образу американської і європейської культури в сприйнятті нашого сучасника та втрати інтересу до національної культури, який щойно прокинувся.

Однією з тенденцій функціонування художньої культури в сучасних умовах є переосмислення ролі й значення культурної спадщини, що має свої особливості. Це відображається у намаганні не лише зберегти її у первісному вигляді, але й увести її до сучасного життя. Відбувається активне проникнення історико-культурних подій минулого в новий духовний простір. Елементи стародавнього побуту, народні звичаї, традиції давньої України стають моделями сучасного суспільства.

Досвід інших країн свідчить, що занепад культури, байдужість до духовного розвитку нації спричиняють великі втрати в усіх сферах життя – економічній, політичній, соціальній. Тому необхідно об'єднати зусилля і державних структур, і всього суспільства для творення загальнонаціонального культурного простору. Цей процес має базуватися на засадах забезпечення гарантій свободи творчості та доступу до мистецьких здобутків, збереження національної культурної спадщини, утримання та розвитку галузевої інфраструктури, забезпечення функціонування української мови в усіх сферах культурного життя.

Таким чином, провідними тенденціями розвитку художньої культури України кінця ХХ – початку ХХІ ст. є розвиток українського мистецтва в руслі постмодернізму; розмаїття художнього життя суспільства; поява численних недержавних мистецьких колективів; входження національної культури у світовий культурно-інформаційний простір; переосмислення ролі й значення культурної спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Безклубенко С. Д. Українська культура: погляд крізь віки. Історико-теоретичні нариси / С. Д. Безклубенко. – Ужгород: Карпати, 2006. – 512 с.
2. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук та ін. / [за ред. Ю. П. Богуцького]. – К.: Знання, 2007. – 679 с.
3. Культура в сучасних трансформаційних процесах: монографія / [М. М. Бровко та ін.]; відп. ред. Бровко М. М. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2011. – 395 с.
4. Меднікова Г. С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття : навч. посіб. / Меднікова. Г. С. – К. : Т-во «Знання», 2002. – 214 с.
5. Шейко В. М. Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.): монографія / В. М. Шейко, Ю. П. Богуцький. – К.: Генеза, 2005. – 592 с.

Сідлецька Тетяна Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: sidletka79@gmail.com

Sidletka Tetyana I. – Ph.D. Art criticism, assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidletka79@gmail.com.